

служебных морфем / З. А. Потиха. – Л. : Просвещение, Ленингр. отделение, 1974. – 123 с.

18. Потиха З. А. Строение русского слова : учебный морфемно-орфографический словарь для зарубежных школ / З. А. Потиха. – М. : Русский язык, 1981. – 317 с.

19. Потиха З. А. Школьный словарь строения слов русского языка / Зиновий Аронович Потиха. – М. : Просвещение, 1987. – 319 с.

20. Потиха З. А. Школьный словообразовательный словарь / Зиновий Аронович Потиха. – М. : Просвещение, 1961. – 259 с.

21. Потиха З. А. Школьный словообразовательный словарь. – изд. 2-е, испр. и доп. / Зиновий Аронович Потиха. – М. : Просвещение, 1964. – 392 с.

22. Рацибурская Л. В. Словарь уникальных морфем современного русского языка / Л. В. Рацибурская. – М. : Флинта : Наука, 2009. – 160 с.

23. Тихонов А. Н. Морфемно-орфографический словарь / А. Н. Тихонов. – М. : АСТ: Астрель, 2002. – 704 с.

24. Цыганенко Г. П. Словарь служебных морфем русского языка / Г. П. Цыганенко. – К. : Рад школа, 1982. – 240 с.

Нікітіна Н.

*– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Донбаського державного педагогічного університету*

УДК 37.016 : 811.111

МЕТОДОЛОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ МОВНОГО ПОРТФОЛІО ЯК ГНУЧКОГО ЗАСОБУ РЕФЛЕКСИВНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглянуто методологічні можливості інтерактивної технології мовного портфоліо з точки зору практичного оволодіння англійською мовою. Мовний портфоліо розглядається як інструмент оцінки та самооцінки досягнень учня, що дозволяє здійснити моніторинг розвитку та вдосконалення комунікативних вмінь у різних видах мовленевої діяльності (говоріння, читання, письмо, аудіювання).

***Ключові слова:** мовний портфоліо, особистий освітній продукт, автентичність, навчальна компетенція, креативність.*

Никитина Н.

*– кандидат педагогических наук, доцент кафедры
иностранных языков Донбасского педагогического университета*

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ЯЗЫКОВОГО ПОРТФОЛИО КАК ГИБКОГО СПОСОБА РЕФЛЕКСИВНОГО ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

В статье рассмотрены методологические возможности интерактивной технологии языкового портфолио с точки зрения овладения английским языком. Языковой портфолио рассматривается как инструмент оценки и самооценки достижений ученика, что позволяет осуществить мониторинг развития и совершенствования коммуникативных умений в разных видах языковой деятельности (говорение, чтение, письмо, аудирование).

***Ключевые слова:** языковой портфолио, личный образовательный продукт, автентичность, учебная компетенция, креативность.*

Nikitina N.

– *Candidate of Pedagogical Sciences, Senior lecturer of the department of Foreign Languages of Donbass State Teachers' Training University*

THE METHODOLOGICAL POSSIBILITIES OF LANGUAGE PORTFOLIO AS ADAPTABLE METHOD OF RESPONSIVE TEACHING ENGLISH LANGUAGE.

The methodological possibilities of interactive technology of language portfolio from the point of view of master English are examined in the article.

The language portfolio are considered as instrument of appraisal and self-appraisal pupil's achievements and it allows realize the monitoring of progress and improvement of communicative skills in different kinds of language activities (speaking, reading, writing, listening).

Key words: *language portfolio, personal educational product, educational competence, creativity.*

Постановка проблеми. Сучасний динамічний час стимулює впровадження у практику навчання нових форм і методів навчання англійської мови, які у першу чергу спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності, підвищення інтересу до вивчення іноземної мови, розвиток творчого потенціалу особистостей і продуктивного, критичного їхнього мислення. В даному контексті зростає зацікавленість у інноваційних методах навчання англійської мови в загальноосвітніх школах, серед яких вагоме місце посідають інтерактивні технології.

Аналіз останніх досліджень. Інтерактивні технології як специфічну категорію досліджували К. Баханов, М. Кларін, Л. Пироженко, Є. Полат, О. Пометун, В. Симоненко, Н. Фомін, О. Ярошенко. Також слід відзначити зарубіжних вчених (Г. Блумер, Д. М. Болдуїн, Дж. Г. Мід та ін.), зробивших вклад в дослідження використання інтерактивних технологій навчання.

Проблема застосування інтерактивних технологій в навчальному процесі була в центрі уваги таких дослідників, як Л. Гейхман, С. Кашлев, А. Нісімчук, О. Падалка, А. Панченков, Л. Пироженко, Н. Побірченко, О. Пометун, Г. Селевко та ін., які обґрунтовують доцільність застосування інтерактивних технологій для посилення ефективності процесу навчання.

Таким чином, інтерактивні технології навчання, що з'явилися як соціально-зумовлений наслідок науково-технічного розвитку, не могли не увібрати і не відобразити в собі сучасного рівня знань. Разом з тим, проблема використання інтерактивної технології мовного портфоліо навчання англійської мови як засобу підвищення знань, вмінь та навичок учнів, досліджена недостатньо.

Формулювання мети статті. З'ясувати методологічні можливості інтерактивної технології мовного портфоліо як гнучкого

засобу рефлексивного навчання англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все, варто відмітити, що мовний портфоліо являє собою реальний особистісний продукт навчання в процесі вивчення мови та культури. З точки зору практичного оволодіння англійською мовою використання мовного портфоліо в самостійній роботі учня дозволяє вирішити безпосередні завдання навчально-виховного процесу з практичного оволодіння англійською мовою.

Мовний портфоліо як інструмент оцінки та самооцінки досягнень учня дозволяє здійснити моніторинг розвитку та вдосконалення комунікативних вмінь в різних видах мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, письмо, аудіювання).

На думку Т. Новікової «незалежно від форми самооцінки, використовуваної в тому чи іншому вигляді мовного портфоліо, запропоновані учню об'єкти контролю та оцінки володіння мовою для самоаналізу, забезпечують більш точне усвідомлення ним цілей та ситуацій практичного використання англійської мови» [3, с. 28]. Це сприяє рефлексії потреб та цілей вивчення мови, і, в кінцевому підсумку, вдосконаленню практичного оволодіння англійською мовою.

Поряд з цим, О. Нікіфорова зазначає, що «спрямованість мовного портфоліо на рефлексивну самооцінку, узагальнення та фіксацію учнем свого досвіду іншомовного мовленнєвого спілкування, (письмових творів різного жанру, різноманітних матеріалів для читання, текстів, аудіо- та відео матеріалів тощо), а також навчального досвіду (матеріалів та завдань для мовної практики і розвитку певних вмінь іншомовного спілкування, тренувальних робіт з оволодіння мовними засобами, робочих записів, матеріалів тестування та ін.) створює умови для консолідації пройденого матеріалу, визначеного обсягу тренувальної роботи і мовної практики в області міжкультурного спілкування» [2, с. 5].

По суті, учень, поряд з рефлексивною самооцінкою комунікативних вмінь, має можливість відобразити в пакеті індивідуальних матеріалів, включених у зміст мовного портфоліо, всі компоненти своєї навчальної діяльності з оволодіння мовою і культурою:

- матеріали накопичення мовних засобів, розширення словникового запасу, вдосконалення якості мови;
- матеріали тренувальних робіт по закріпленню мовних засобів, схеми, таблиці, та інші засоби узагальнення, систематизації та запам'ятовування;

- матеріали самостійної практики в видах іншомовної мовленнєвої діяльності.

3. Молчанова стверджує, що «учень у відповідності зі своїми особистими мотивами неодмінно фіксує свою роботу з вивчення продуктів іншомовної культури, аналізу та інтерпретації країнознавчої інформації, представленої у відповідних мовних засобах, текстових матеріалах, фонових відомостях» [1, с. 67]. Таким чином, в процесі роботи з матеріалами мовного портфоліо забезпечується вдосконалення практичного рівня володіння іноземною мовою і більш глибоке оволодіння елементами іншомовної культури в умовах автономного вивчення іноземної мови.

Найбільш важливими представляються можливості, які створюються при використанні мовного портфоліо для реалізації більш широких завдань мовної освіти. В першу чергу, слід виділити можливості для підвищення рівня мотивації оволодіння іноземною мовою і іншомовної культури, що забезпечується, головним чином, за рахунок актуалізації особистісно значимої мотивації міжкультурного спілкування. Учень самостійно відбирає та узагальнює свій досвід іншомовної мовленнєвої діяльності, виходячи зі своїх реальних потреб, інтересів і моделі мовної поведінки в процесі міжкультурного спілкування. Крім того, учень фіксує свій безпосередній результат і досвід міжкультурного спілкування, зіставляючи його з реальним досвідом своїх однокласників. Це дозволяє йому більш повно усвідомити можливі ситуації й цілі практичного використання мови, що вивчається і тим самим розширити свою мотиваційну сферу і коло потреб в оволодінні іноземною мовою.

Особливо слід підкреслити, що використання мовного портфоліо забезпечує автентичність в навчальному процесі з вивчення англійської мови. Це проявляється в характері матеріалів, що відбираються і включаються учнями у мовний портфоліо.

Як показують результати пілотування даної інтерактивної технології, особливе значення мовного портфоліо як гнучкого навчального засобу полягає в тому, що вона спрямована на актуалізацію самостійної навчальної діяльності з оволодіння іноземною мовою. Перш за все, в учня формується здатність до ініціації навчальної діяльності з вивчення іноземної мови та іншомовної культури. Характер роботи з мовним портфоліо засновується виключно на самостійній ініціативі учня. При цьому учень профілює свою навчальну діяльність і певним чином складає профіль своїх потреб у вивченні англійської мови та іншомовної

культури.

Так, зокрема, контрольні листи самооцінки комунікативних умінь у видах іншомовної мовленнєвої діяльності дозволяють учню усвідомити характер реального міжкультурного спілкування, мету і кінцевий результат оволодіння відповідними вміннями для певного рівня комунікативної компетенції, порівняти їх з особистісно значущими потребами. На підставі цього учень вчиться самостійно оцінювати і ставити необхідні навчальні завдання, підбирати матеріали (навчальні засоби), обирати ефективні стратегії та прийоми навчальної діяльності.

Використання в мовному портфоліо різних форм самооцінки дає можливість учневі усвідомити і оволодіти критеріями оцінки рівня володіння мовою, що вивчається (як в цілому, так й окремих компонентів). Це дозволяє формувати в учня прийоми самоконтролю і самооцінки рівня знань, умінь та навичок з основних аспектів володіння іноземною мовою.

Робота з мовним портфоліо сприяє формуванню такого важливого показника продуктивної навчальної діяльності, як накопичення ефективного досвіду використання та опанування англійської мови і перенесення його в нові ситуації. Мовний портфоліо передбачає довготривалу роботу з цим навчальним засобом, яка може і повинна перейти в звичку постійно фіксувати свій мовленнєвий та навчальний досвід в галузі вивчення мови та культури оцінювати його, вносячи необхідну корекцію.

Автентичні та гнучкі умови роботи з мовним портфоліо створюють умови для максимальної активізації творчого потенціалу особистості. При роботі з мовним портфоліо складаються такі умови навчальної діяльності, в яких учень поставлений перед необхідністю вибору і самостійного визначення характеру навчальної діяльності практично з усіх аспектів оволодіння англійською мовою і прийняття кваліфікованих рішень та відповідальності за ефективність і результат вивчення мови і культури.

Робота з мовним портфоліо вносить у навчальний процес особливу систему взаємодії вчителя і учня. Ця взаємодія набуває характер переговорів, консультацій, в яких відповідальність за рішення завдань навчальної діяльності поділяється обома суб'єктами. При цьому учень реально усвідомлює себе як суб'єкт навчальної діяльності, відповідальний за результат оволодіння англійською мовою, а вчитель реалізує взаємовідносини партнерського співробітництва. Отже, використання мовного портфоліо, забезпечує автентичні умови взаємодії в системі учень – вчитель – навчальна група.

Висновки. Таким чином, проаналізувавши методологічні

можливості інтерактивної технології мовного портфолію як гнучкого засобу рефлексивного навчання англійської мови, робимо висновок, що його використання в самостійній роботі учня дозволяє забезпечити:

- особистісно-орієнтований характер навчання іноземної мови, при якому для учня складаються умови усвідомлення і реалізації реальних особистісно значущих потреб у вивченні англійської мови та культури;

- спрямованість на створення особистісного освітнього продукту і включення процесу оволодіння англійською мовою безпосередньо у створення учням особистісного освітнього продукту у формі мовного портфолію, що забезпечує ситуацію розвитку та умови для продуктивної навчальної діяльності учня в галузі вивчення мови та культури;

- автентичність в навчанні англійської мови, включаючи автентичність комунікативної поведінки та міжкультурного спілкування, автентичність навчальної діяльності учня із врахуванням його реальних мотивів і потреб;

- формування навчальної компетенції та розвиток реальної автономії учня в навчальній діяльності з оволодіння англійською мовою і іншомовною культурою;

- умови для прояву креативності учня і його творчої самореалізації в мовному, інформаційному та освітньому середовищі;

- безперервне вивчення мови і культури країни, мова якої вивчається.

Таким чином, інтерактивна технологія мовного портфолію як гнучкого засобу навчання англійської мови на старшому ступені загальноосвітньої школи забезпечує розвиток продуктивної навчальної діяльності учня. Мовний портфолію являє собою посібник для самостійної роботи учня з іноземної мови інноваційного типу – особистісно-орієнтованого, спрямованого на створення особистісного освітнього продукту, що забезпечує активізацію учня як користувача іноземною мовою (Language User) і як суб'єкта, що вивчає іноземну мову (Language Learner). По суті мовний портфолію – це формат навчального посібника з іноземної мови, що відповідає навчальним, освітнім, розвиваючим та виховним цілям в області іноземної мови та культури в контексті перспективного розвитку шкільної мовної освіти. Розробку, вдосконалення даного формату можна розглядати як інноваційну технологію навчання англійської мови, що забезпечує розвиток продуктивної навчальної діяльності та особистісний розвиток учня як суб'єкта освітнього процесу.

Література

1. Молчанова З. М. Личностное портфолио старшекласника : учеб.-метод. пособие / Молчанова З. М. — М. : Глобус, 2006. — 125 с.
2. Никифорова Е. В. Портфолио как один из наиболее демократичных способов оценивания учебных достижений учащихся / Е. В. Никифорова // Школьное образование. — 2009. — № 2. — С. 3–6.
3. Новикова Т. Г., Прутченков А. С. Предупреждение ошибок при использовании портфолио / Т. Г. Новикова, А. С. Прутченков // Профильная школа. — 2006. — № 3. — С. 27–33.

Радзієвська О.

– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Донбаського державного педагогічного університету

Громова Н.

– кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови
Сумського державного педагогічного університету
ім. А. С. Макаренка

УДК [378.016:81]: 004 – 047.22

**ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-
ФІЛОЛОГІВ**

Компетентність особистості є вирішальною умовою та показником успішності людини в житті загалом і у професійній діяльності зокрема. Нині проблема компетентності набуває нового звучання. Багато науковців говорять вже не просто про компетентність, а про професійну компетентність, як показник відповідності фахівця вимогам професійної діяльності. У статті визначаються сутнісні складові професійної компетентності майбутніх учителів-філологів та виокремлюється одна з найсучасніших – інформаційна компетенція. Розглядаються поняття «професійної компетентності» загалом та «професійної компетентності» саме майбутнього вчителя-філолога. Визначається термін «інформаційна компетенція» та приділяється особлива увага важливості володінням цією компетенцією у сучасному просторі. Доведено, що використання сучасних інформаційних технологій у процесі підготовки майбутніх учителів-філологів дозволить забезпечити формування не лише інформаційної компетентності, а й загалом професійної компетентності майбутніх учителів на якісно новому рівні, що відповідає запитам особистості, суспільства і держави.

Ключові слова: інформаційна компетенція, майбутній вчитель-філолог, професійна компетентність, сучасні інформаційні технології.

Радзиевская О.

– кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков Донбасского государственного педагогического университета

Громова Н.

– кандидат педагогических наук, доцент кафедры доцент
кафедры украинского языка Сумского государственного
педагогического университета им. А. С. Макаренка